

KEIKSMAŽODŽIŲ VARTOJIMO PAPLITIMO YPATUMAI TARP STUDENTŲ

Rytis Leonavičius

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Medicinos akademijos Psichiatrijos klinika

Raktažodžiai: keiksmažodžiai, keiksmas, keiktis, gyvenimo kokybė.

Santrauka

Visiems žinomas žmonių polinkis vartoti keiksmažodžius, tačiau ši tema daugelį metų buvo laikoma „tabu“ ir vengiama ją analizuoti. Literatūroje sunku rasti kokių nors išsamesnių tyrimų ar aprašymų apie keiksmažodžius, tačiau ši, galima sakyti, „neetiška“ folkloro rūšis egzistuoja visose tautose. Mes norėjome išanalizuoti studentų keiksmažodžių vartojimo ypatumus ir jų požiūrį į keiksmažodžių vartojimą.

Tyrimui buvo naudojamas vienkartinis anoniminis apklausos metodas. Tyrimo įrankis – standartinis sociodemografinis klausimynas ir originalūs klausimai, skirti keikimosi kiekybinėms ir kokybinėms charakteristikoms nustatyti. Tyrime dalyvavo 1163 studentai, besimokantys Lietuvos aukštosiose mokyklose (amžius 18-36 m.).

Tyrimo metu nustatyta, kad respondentai, kurie save įvardijo kaip dažnai besikeikiančius, reikšmingai dažniau nurodė, kad keiksmažodžiai yra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis, kad lietuviai mėgsta keiktis ir dažniausiai keikiasi rusiškai.

Įvadas

Keiktis pradeda jau maži vaikai, keikiasi įvairaus intelekto, skirtingų specialybių žmonės. Pastebėta reikšminga kultūrinė įtaka keiksmažodžių formoms ir turiniui [1, 2]. Pagal keiksmažodžių vartojimą galima būtų atkurti tautos istorinius geopolitinius kataklizmus, kitų tautų įtaką jos kalbai ir mąstymui, o kartu ir kultūrai. Manoma, kad šiuolaikinė keiksmažodžio samprata siejasi su įžeidimais, blogio linkėjimais, grubiais išsireiškimais, vulgarumu, norėjimu ką nors pažeminti ar sumenkinti. Kartais pats keikimasis apibūdinamas gana primityviai – tiesiog sakoma, kad keikimasis yra tokia situacija, kai jums nesinori būti netoliese tokio besikeikiančio subjekto (to visiškai užtenka jūsų subjektyviam vertinimui – ar tai yra keiksmas, ar – ne).

Aišku tik, kad tam tikri „sodrūs“ žodeliai buvo vartojami jau antikinėse graikų komedijose, norint ką nors išjuokti [3, 4]. Panašiai keiksmažodžių (pajuokiančių, pašiepiančių, nekultūrinių žodžių) galima rasti net tokiuose klasikiniuose veikaluose, kaip Fransua Rable romane „Gargantua ir Pantagruelis“. Jo vartojami sodrūs posakiai susilaukė katalikų bažnyčios draudimo šį veikalą spausdinti [5]. Stiprūs ir sodrūs posakiai sutinkami ne tik Viljamo Šekspyro kūryboje, bet ir Šventajame Rašte [6, 7].

Pirmosios disertacijos apie keiksmažodžius, jų kilmę ir vystymąsi pasirodė tik 20 a. viduryje ir tuojau pat buvo uždraustos. Tai - T.V. Achmetovos (T.B. Ахметова) darbai „Rusiškas keiksmažodis: paaiškinamasis žodynas“ („Русский мат: Толковый словарь“). Šiuo metu, vystantis demokratijai ir silpnėjant cenzūrai, visuomenei vis plačiau leidžiama susipažinti su keiksmažodžiais: publikuojami keiksmažodžių žinynai, žodynai, apie jų vartojimą rašomi mokslo populiarinimo straipsniai. Pastebima, kur ir kodėl dažniau vartojami keiksmažodžiai (kariuomenėje, policijoje, kalėjimuose ar panašiose jėgos struktūrose) [8]. Atkreipiamas dėmesys, kad keikiasi žemesnio intelekto, blogesnės socialinės padėties asmenys. Teigiama, kad dažniau keikiasi vyrai, nors tam tikrose situacijose – greta esant moterų („damų“) - stengiamasi nesikeikti. Pradedama analizuoti keiksmažodžių reikšmę, jų kilmės šaknis, vartojimo ypatumai. Pastebima, kad daugelį keiksmažodžių galima sugrupuoti į tam tikras kategorijas (nuo keleto iki keliasdešimt), nors vienodos kategorizacijos kol kas neegzistuoja. Suprantama, kad per daugelį metų keiksmų sąvoka neretai įgaudavo visiškai kitą prasmę – ne įžeidžiamąją, o pagiriamąją; ne pažeminančią, o išaukštinančią ir t.t. [9, 10].

Lankantis skirtingose pasaulio šalyse tenka išgirsti įvairiausių keiksmažodžių, tačiau Lietuva, būdama labai mažytė savo geografiniu plotu, keiksmažodžių vartojimo kiekybe ir kokybe nenusileidžia pasaulio lyderiams. Keikiamasi visur – darbe, namuose, svečiuose, gatvėje, kieme, teatre, muziejuje (visur, aišku, savaip). Ypač nemalonu, kai keikiamasi greta esant mažiems vaikams. Tad ar nenuostabu, kad mūsų mažyliai labai anksti įvaldo šias kalbos piktžoles

ir augdami vis labiau jas tobulina. Tačiau egzistuoja ir dar įdomesnis lietuviškasis keiksmažodžių fenomenas: regis, lietuviai dažniausiai keikiasi jiems svetima kalba [11]. Įdomu tai, kad, prasidėjus trečiajam mūsų nepriklausomybės atkūrimo dešimtmečiui, jaunoji karta išties keikiasi rusiškai, nors net nesupranta tų keiksmažodžių prasmės. Tuo tarpu lietuviškų „sodriųjų posakių“ praktiškai neįmanoma sutikti, anglišku – labai nedaug, vokiškų – itin retai, kitų tautų – visiškai nėra (išskyrus lenkų, kurių prasmės taip pat lietuviai dažniausiai nesupranta).

Kodėl taip retai vartojami lietuviški „stiprieji posakiai“, tokie kaip:

po paraliais; po Perkūnais; rūtele žalioji; eglute skarota; sena boba be dantų, neįkanda riešutų; palaida bala; supuvęs obuolys; bilietėlis; blynas perdeges; velnio išpera; durnių laivas; prietranka; liurbis; blondinė; rupūs militai – saldūs kleckai; rupūžė šlykščioji; kad tave kur š...antį suparalyžiuotų; apsiš... kniūpščias; apsiš... aukštelninkas; pasičėdyk burną putrai srėbti; ko rėki, kaip kiaulė maiše; ko čia zauniji, kaip šuo mėnesienoje; eik tu naktį pieno lakti; ji būt mane mylėjus, bet ...neužteko pinigų; Jergutėliau brangus; užsipypink grabais; užsiknisk negyvas; pakabink sau ant bambos; iššipurtyk pelenus; neš...k skersom britvom; iš kur vėjas, pro kur oras; gyvatė neraliuota; ragana ant šluotos; paleistuvė; pajodžarga; prielazdė; prielipa; permiega; nuograuža; pimpis; smirdžius; sudžiūvėlis; supuvusi kriaušė; kipšas nupezęs; kad tave kur pragare pašildytų; smirdintis š... gabalas; susikišk sau į gerą vietą; šiknius; š... skylė; pasileidėlė netašyta; sąsmauka; sutrauka; nuotrauka; pertrauka; ištrauka; nuoteka; terbaklynis; snarglys nupezęs; su kabletaškiu, žalčio išnara; pagalyš tau į gerą vietą; kalės vaikas; kalė (šį posakį uždraudė kinologų draugija, juk bet kokių atveju šuo patinas – tai kalės vaikas, o kalytė – būsimą kalę); ožka; ožys; avinas; kiaulė; paršas; asilas; žąsinas; jūrų kiaulytė; gaidys; višta; karvė; jautis; kuinas; arklys; žirafa; šeškas; triušis; laputė; kurmis; kralikas; pingvinas; musė; ameba; lydeka; raudė; barakuda; piranija; žiurkė (šie trys – kiek dažniau vartojami); kolibris; beždžionė; pavianas; soliteris; kirmėlė...[12]

Kaip matome – pakankamai turtinga lietuvių kalba, kad pasirinktume nuosavus nacionalinius keiksmažodžius, o nevertotume svetimžodžių. Mes norėjome išanalizuoti studentų keiksmažodžių vartojimo ypatumus ir jų požiūrį į keiksmažodžių vartojimą.

Tyrimo hipotezė: keiksmažodžiai – nors ir neetiška emocinės išraiškos forma, bet yra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis.

Tyrimo metu kelti šie uždaviniai:

1. Įvertinti keiksmažodžių vartojimo paplitimą tarp studentų bei sąsajas su sociodemografiniais veiksniais.

2. Išanalizuoti keiksmažodžių vartojimo ryšius su gyvenimo kokybe.

3. Nustatyti studentų požiūrį į lietuvių tautos keiksmažodžių vartojimo ypatumus.

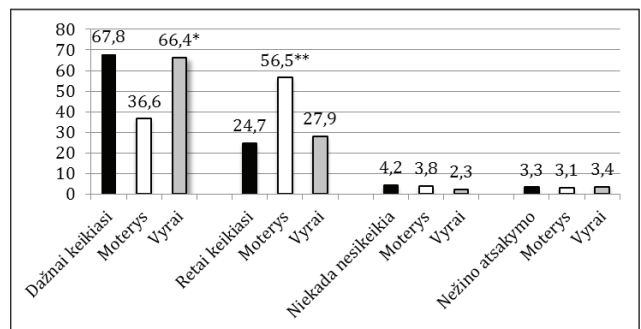
Tyrimo tikslas - įvertinti keiksmažodžių vartojimo paplitimą tarp studentų, ryšius su sociodemografiniais veiksniais, gyvenimo kokybe bei studentų požiūrį į lietuvių tautos keiksmažodžių vartojimo ypatumus.

Tyrimo medžiaga ir metodas

Tyrimui buvo naudojamas vienkartinis anoniminis apklausos metodas – standartinis sociodemografinis klausimynas ir originalūs klausimai, skirti keikimosi kiekybinėms ir kokybinėms charakteristikoms nustatyti. Tyrime

1 lentelė. Tyrimo dalyvių sociodemografinės charakteristikos

Charakteristika	Požymis	n	Proc.
Lytis	Moteris	815	70,1
	Vyras	348	29,9
Amžius	<25 m.	798	68,6
	≥25 m.	365	31,4
Kilmės vieta	Ne miestas	777	66,8
	Miestas	386	33,2
Aukštoji mokykla	Kauno kolegija	595	51,2
	LSMU	202	17,4
	KTU	199	17,0
	VDU	167	14,4
Išsimokslinimas	Bakaluro studijos	875	75,2
	Magistro studijos	288	24,8
Šeimninė padėtis	Turi šeimą	284	24,4
	Vienišas	879	75,6
Darbinė padėtis	Dirbantis	973	83,7
	Nedirbantis	190	16,3

1 pav. Keiksmažodžių vartojimo paplitimas tarp studentų (proc.)
* $p < 0,001$; ** $p < 0,001$, lyginant moteris ir vyrus

dalyvavo 1163 studentai (18-36 m.), amžiaus vidurkis 24,3 m. (SN=4,83 m.), 95 proc. PI=19,47–27,73 m., vyrų ir moterų grupės pagal amžių buvo vienalytės (1 lentelė).

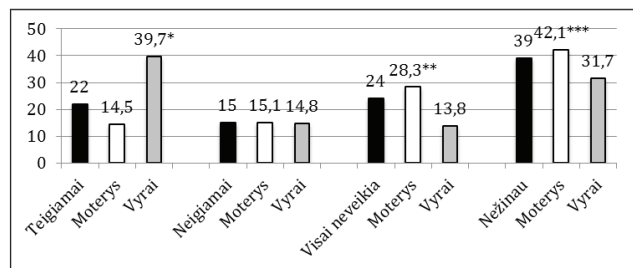
Rezultatai

Tyrimo metu nustatyta, kad dažnai vartojančiais keiksmažodžius save nurodė daugiau nei du trečdaliai studentų. Kas ketvirtas nurodė, kad keikiasi retai arba tik kartais. Tik labai nedidelė dalis respondentų nurodė, kad niekada nesikeikia (4,2 proc.), arba kad nesuprato klausimo (3,3 proc.). Tačiau bet kuris bent kartą stebėjęs krepšinio varžybas „gyvai“ sporto arenoje supranta, kad net ir šie dideli skaičiai yra gerokai per maži. Vyrų, lyginant su moterimis, reikšmingai dažniau nurodė, kad dažnai keikiasi ($p<0,001$), o moterys reikšmingai dažniau nei vyrai nurodė, kad keikiasi retai arba tik kartais ($p<0,001$). Tarp vyrų ir moterų, nurodžiusių, kad nesikeikia iš viso, arba kad nesuprato klausimo, reikšmingo statistinio skirtumo nustatyta nebuvo. Tarp vyrų ir moterų, nurodžiusių, kad nesikeikia iš viso, arba kad nesuprato klausimo, reikšmingo statistinio skirtumo nustatyta nebuvo (1 pav.).

Norėdami išsiaiškinti, kaip keikimasis siejasi su studentų sociodemografinėmis charakteristikomis, daugiaveiksniės logistinės regresijos sekoje (DLRS) kaip priklausomą

2 lentelė. Keikimosi ir studentų sociodemografinių veiksmų ryšys
Priklausomas veiksnys: keikiasi - dažnai/retai (0/1)

Nepriklausomi veiksniai		GS (Exp. B)	95 proc. PI	
			Mažiausia reikšmė	Didžiausia reikšmė
Lytis	Vyras	3,88	2,41	5,33
	Moteris	1,00		
Amžius	≥25 m.	2,72	1,73	4,49
	<25 m.	1,00		
Darbinė padėtis	Dirbantis	1,75	1,43	2,75
	Nedirbantis	1,00		
Šeimtinė padėtis	Vienišas	1,54	1,12	2,34
	Turi šeimą	1,00		
Konstanta		0,00		

2 pav. Kaip keiksmažodžiai veikia gyvenimo kokybę – pasiskirstymas (proc.)

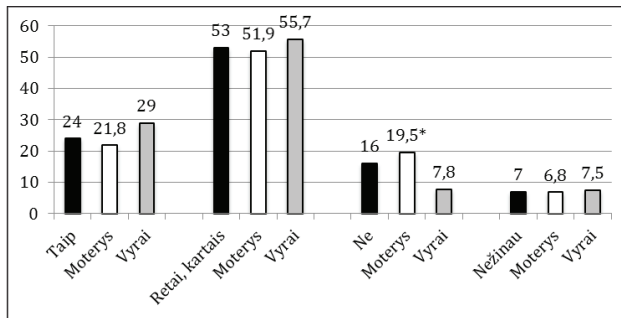
* $p<0,001$; ** $p<0,01$; *** $p<0,05$, lyginant moteris ir vyrus

veiksmą pasirinkome: „Dažnai keikiasi“ – „0“; „Retai keikiasi“ – „1“; „Niekada nesikeikia“ arba „Nežino atsakymo“ – „1“. Įtraukę į DLRS kaip nepriklausomą veiksmą „Aukštoji mokykla“, ją pervedėme į dvinarę dimensiją, kurioje „Kolegija“ yra Kauno kolegija, o „Universitetas“ – LSMU, KTU ir VDU. Kaip nepriklausomi veiksniai įtraukti: lytis – vyras/moteris; amžius – ≥ 25 / < 25 m.; kilmės vieta – ne miestas/miestas; išsimokslinimas – bakalauro/magistro studijos; šeimtinė padėtis – vienišas/turi šeimą; darbinė padėtis – dirbantis/nedirbantis. Tyrimo metu nustatyta, kad reikšmingai dažniau keiksmažodžius vartojančiais save nurodė vyresni, vieniši, dirbantys vyriškos lyties respondentai (2 lentelė).

Tyrimo metu tarp dažno keiksmažodžių vartojimo ir kilmės vietos, mokymosi kurioje nors aukštojoje mokykloje bei bakalauro ar magistro studijų statistiškai reikšmingų sąsajų, remiantis respondentų atsakymais, nustatyta nebuvo.

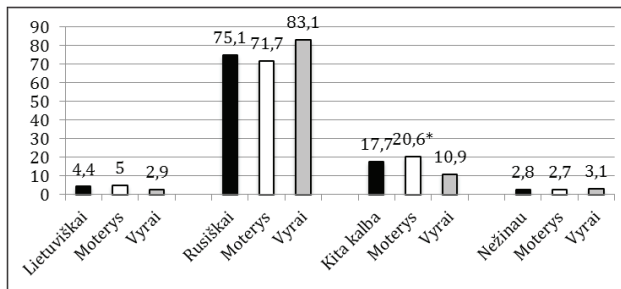
Be abejo, jeigu keiksmažodžiai egzistuoja, jie yra reikalingi visuomenei. Visai kitas klausimas – kokie tai keiksmažodžiai ir kokį tikslą juos sakant norima pasiekti. Jau aukščiau minėjome, kad keiksmažodžiai, jų reikšmės, vieta kalboje ir gyvenime keičiasi kartu su visuomene. Todėl į juos žiūrėti tik kaip į vulgarius, necenzūrinius žodžius – nepakanka. Jų vertinimas tik kaip priemonės kitiems asmenims įžeisti, pažeminti ar paniekinti – taip pat negali atspindėti visų funkcijų, susijusių su keiksmažodžių vartojimu. Mes norėjome išsiaiškinti, ar keiksmažodžių vartojimas gali būti susijęs su gyvenimo kokybės (bent tam tikru, tegul ir trumpu, laikotarpiu) pagerinimu. Šiandieninėje kalboje šiais „sodriais“ žodžiais galima išsakyti ir susižavėjimą, paskatinimą, padrašinimą, ar tiesiog po įtampos ar streso „nuleisti garą“. Tyrimo metu respondentų buvo klausama, kaip keiksmažodžių vartojimas veikia gyvenimo kokybę [13, 14].

Tik kiek daugiau nei kas penktas respondentas nurodė, kad keiksmažodžiai teigiamai veikia gyvenimo kokybę. Lyginant su moterimis, tokios nuomonės reikšmingai dažniau laikėsi vyrai – tai nurodė net du iš penkių tyrime dalyvavusių vyriškosios lyties respondentų ($p<0,001$). Tai, kad keikimasis neigiamai veikia gyvenimo kokybę, nurodė kiek daugiau nei kas šeštas tyrimo dalyvis. Vyrų ir moterų nuomonės šiuo požiūriu buvo labai panašios. Ketvirtadalis respondentų nurodė, kad keikimasis visiškai neveikia gyvenimo kokybės. Lyginant su vyrais, tokia nuomonė reikšmingai dažniau pasireiškė moterų respondenčių grupėje ($p<0,01$). Tyrimas parodė, kad šis klausimas yra pakankamai sudėtingas ir sunkiai suprantamas respondentams: net keturi iš dešimties tyrimo dalyvių nurodė, kad nesuprato klausimo prasmės. Reikšmingai dažniau lyginant su vyrais taip nurodė moteriškos lyties tyrimo dalyvės ($p<0,05$) (2

3 pav. Nuomonės, ar keiksmažodžiai yra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis – pasiskirstymas tarp studentų (proc.)

* $p < 0,01$, lyginant moteris ir vyrus

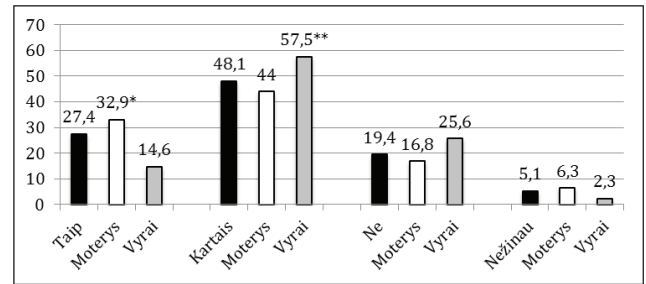
4 pav. Kokia kalba dažniausiai keikiasi lietuviai – pasiskirstymas (proc.)

* $p < 0,05$, lyginant moteris ir vyrus

pav.).

Manoma, kad keiksmažodžius žmonės vartoja labai seniai, nors ir žino, jog taip daryti nederėtų. Dar daugiau: praktiškai visos socialinės institucijos nurodo, kad keiksmažodžius vartoti draudžiama (tabu). Tačiau – uždraustas vaisius visada yra saldžiausias. Todėl toks požiūris ir draudimai, greta teigiamų savybių (stabdymo, kad vulgarūs posakiai neterštų mūsų kalbos, neturėtų neigiamos įtakos mūsų mąstymo ir elgesio formavimuisi), neleido išsamiau tyrinėti šios sociolingvistinės srities [15]. Jeigu keiksmažodžiai egzistuoja, vertėtų išsiaiškinti, kokia jų vieta mūsų gyvenime. Norėdami tai išsiaiškinti, apklausėme respondentus, ar jų nuomone, keiksmažodžiai yra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis. Tik kas ketvirtas apklaustasis atsakė teigiamai. Daugiau nei pusė respondentų mano, kad kartais (retai) keikimasis gali būti neatsiejama mūsų gyvenimo dalis. Beveik kas šeštas respondentas mano, kad keiksmažodžių vartojimas nėra būtinas mūsų gyvenime ir tik kas penkioliktas apklaustasis negalėjo atsakyti į šį klausimą. Nuomonė, kad keiksmažodžių vartojimas nėra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis, reikšmingai dažniau buvo išsakoma moteriškosios lyties respondenčių ($p < 0,01$) (3 pav.).

Matyt, tik buvusiose Sovietų Sąjungos šalyse egzistuoja fenomenas keiktis rusų kalba. Įdomu tai, kad šandien

5 pav. Nuomonės, ar lietuviai mėgsta keiktis, pasiskirstymas (proc.)

* $p < 0,01$; ** $p < 0,01$, lyginant moteris ir vyrus

dauguma televizijos programų ir kino filmų yra anglų kalba. Posovietinė karta nesupranta rusiškai taip gerai, kaip ją suprato jų tėvai. Jiems sunkiai suvokiamas dvikalbystės fenomenas, kai klausantis svetimos kalbos nereikia sau specialiai „versti“, kai, matant kitokią abėcėlę (šiuo atveju – kirilicos), jų tėvams nereikėdavo „perkoduoti“ raidžių, jie tiesiog iš karto suprasdavo kirilica perduodamus ženklus. Tačiau mąstydamas ir sapnuodamas vis tiek gimtąja kalba. Suprantamas vyresniosios kartos pomėgis keiktis rusiškai [16]. Kodėl - tai jau tolimesnių tyrimų objektas. Gal tai susiję su „sodresne“ išraiška ir platesniu emocijų „išspjovimų“ spektru. Gal keikdamiesi rusiškai vyresniosios kartos atstovai nesijausdavo nusidėję, nes tai darydavo ne gimtąja kalba. Gal tuo norėta pabrėžti, kad lietuvių kalba – itin sena, daininga ir graži, todėl joje nėra keiksmažodžių, arba „sodrūs“ posakiai skirti kitiems – ne užgauliojimo – tikslams. Šiandien jaunoji karta vis dažniau keikiasi angliškai. Tačiau rusų kalbos keiksmažodžiai vis dar nenori užleisti lyderio vietos. Kodėl taip yra? Į tai ateityje turės atsakyti išsamesni tyrimai: kodėl jaunimas taip dažnai keikiasi kalba, kurios nesupranta, kalba valstybės, kuri buvo okupavusi mūsų kraštą, ir kodėl rusiški keiksmažodžiai tokie gajūs?

Mus domino respondentų nuomonė, kokia kalba dažniausiai keikiasi lietuviai. Tik labai nedidelė dalis – kas dvidešimtas respondentas nurodė, kad lietuviai dažniausiai keikiasi lietuviškai. Tiek vyrai, tiek moterys panašiai dažnai išreiškė tokią nuomonę. Trys ketvirtadaliai studentų teigė, kad lietuviai dažniausiai keikiasi rusiškai. Nors moterys kiek rečiau nei vyrai išsakė tokią nuomonę, reikšmingo skirtumo tarp lyčių nuomonių nustatyta nebuvo. Kas šeštas apklaustasis teigė, kad lietuviai keikiasi kita kalba (ne rusų ir ne lietuvių). Moterys beveik du kartus dažniau nei vyrai išsakė tokią nuomonę ir tai buvo statistiškai reikšminga ($p < 0,05$). Ir tik mažiau nei trys procentai nurodė, kad nežino, kokia kalba dažniau keikiasi lietuviai. Tarp moterų ir vyrų šiuo požiūriu skirtumų nebuvo (4 pav.).

Nors keikimasis yra kol kas mažai išnagrinėta kultūri-

niu, istoriniu, socialiniu, psichologiniu ir lingvistiniu požiūriu sritis, manoma, kad keikiasi visų tautybių žmonės. Kaip kalbos kultūra, žodyno turtingumas ar skurdumas, sakinių sandara, taip ir keiksmožodžiai, kaip kalbinė emocinė išraiška, turėtų būti savita tam tikroms tautoms. Mums buvo įdomu sužinoti studentų nuomonę, ar lietuviai mėgsta keikintis. Tyrimas parodė, kad kas antras respondentas teigė, kad lietuviai tik kartais mėgsta keikintis, tačiau vyrai, lyginant su moterimis, taip manė reikšmingai dažniau ($p < 0,01$). Tik kiek daugiau nei ketvirtadalis respondentų tvirtino, kad lietuviai mėgsta keikintis, tačiau moterys reikšmingai dažniau nei vyrai išsakė tokią nuomonę ($p < 0,01$). Nors kas penktas tyrimo dalyvis teigė, kad lietuviams nėra būdinga keikintis, o vyrai tai teigė dažniau, nei moterys, reikšmingų skirtumų tarp lyčių nenustatyta. Tarp nežinančių atsakymo reikšmingų skirtumų pagal lytį nebuvo ir tokį atsakymą pateikė apie 5 proc. respondentų (5 pav.).

Norėdami išsiaiškinti ryšius tarp keiksmožodžių vartojimo ir požiūrio į tai, ar keiksmožodžiai yra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis, kaip keiksmožodžiai veikia gyvenimo kokybę, kokia kalba dažniausiai keikiasi lietuviai ir ar lietuviai mėgsta keikintis, į DLRS kaip priklausomą veiksnį įtraukėme: „Keikiasi dažnai” – „0“; „Keikiasi retai” – atitinkamai „Retai“, „Niekada nesikeikia“, arba „Nežino atsakymo“ – „1“. Prieš įtraukiant į DLRS kaip nepriklausomus veiksnius, charakteristikos buvo perverstos į dvinarės dimensijas, t.y. „Ar keiksmožodžiai yra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis?“, įvertinimas „Taip“ – apėmė atsakymus „Taip“ ir „Kartais“; „Ne“ – apėmė „Ne“ ir „Nežinau“. „Kaip keiksmožodžiai veikia gyvenimo kokybę?“, įvertinimas „Teigiamai“ – apėmė atsakymus „Teigiamai“; „Neigiamai“ – apėmė atsakymus „Neigiamai“, „Visai neveikia“ ir „Nežinau“. „Kokia kalba dažniausiai keikiasi lietuviai?“, įvertinimas „Rusiškai“ – apėmė atsakymą „Rusiškai“, „Nerusiškai“ – atitinkamai apėmė atsakymus „Lietuviškai“,

3 lentelė. Keikimosi dažnio ir keiksmožodžių vartojimo socialinių charakteristikų ryšys

Priklausomas veiksnys: keikiasi - dažnai/retai (0/1)

Nepriklausomi veiksniai		GS (Exp. B)	95 proc. PI	
			Mažiausia reikšmė	Didžiausia reikšmė
Ar keiksmožodžiai yra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis?	Taip	5,37	1,488	8,732
	Ne	1,00		
Kokia kalba dažniausiai keikiasi lietuviai?	Rusiškai	5,44	1,757	9,225
	Nerusiškai	1,00		
Ar lietuviai mėgsta keikintis?	Taip	3,45	1,274	6,673
	Ne	1,00		
Konstanta		0,00		

„Kita kalba“, „Nežinau“. „Ar lietuviai mėgsta keikintis?“, įvertinimas „Taip“ – atitinkamai reiškė „Taip“ ir „Kartais“; įvertinimas „Ne“ – atitinkamai reiškė „Ne“ ir „Nežinau“. Tyrimo metu nustatyta, kad respondentai, kurie save įvardijo kaip dažnai besikeikiančius, reikšmingai dažniau nurodė, kad keiksmožodžiai yra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis, kad lietuviai mėgsta keikintis ir dažniausiai keikiasi rusiškai (3 lentelė).

Požiūris, kaip keikimasis veikia mūsų gyvenimo kokybę, nebuvo susijęs su respondentų savęs įvardijimu kaip dažnai besikeikiančių. Galima būtų manyti, kad tai buvo susiję su paties klausimo netikėtumu, nes didelė dalis tyrimo dalyvių nurodė, kad nesuprato paties klausimo. Todėl gyvenimo kokybės ir keikimosi ryšys galėtų būti kitų ateities tyrimų objektas.

Išvados

Tyrimo metu nustatyta, kad respondentai, kurie save įvardijo kaip dažnai besikeikiančius, reikšmingai dažniau nurodė, kad keiksmožodžiai yra neatsiejama mūsų gyvenimo dalis, kad lietuviai mėgsta keikintis ir dažniausiai keikiasi rusiškai. Tyrimo išvados:

1. Tyrimo metu nustatyta, kad du trečdaliai respondentų save įvardijo kaip dažnai besikeikiančius. Tai reikšmingai dažniau buvo susiję su vyresniais, vienišais, dirbančiais vyriškos lyties respondентаis.

2. Tyrimo metu nenustatytas ryšys tarp keiksmožodžių vartojimo ir galimybės tokiu būdu pagerinti gyvenimo kokybę.

3. Dažniau besikeikiantys respondentai nurodė, kad lietuviai mėgsta keikintis, keiksmožodžių vartojimas yra neatsiejama jų gyvenimo dalis ir keikiasi jie dažniausiai rusiškai.

Tyrimo metu buvo patvirtinta hipotezė, kad keiksmožodžiai, bent jau kartais, tampa neatsiejama mūsų gyvenimo dalimi. Deja, nuomonė, kad keikiantis galima pagerinti gyvenimo kokybę, tyrimo metu nebuvo patvirtinta. Tačiau daugeliui nekėlė abejonių faktas, kad mes keikiamės mums svetima kalba. Tyrimo metu nebuvo analizuoti kitų amžiaus ir socialinės padėties grupių keiksmožodžių vartojimo ypatumai. Taip pat buvo tikslingai vengta tyrinėti keiksmožodžių vartojimo ir psichikos sutrikimų sąsajas. Todėl būtina ateityje daugiau dėmesio skirti ne tik platesnei keiksmožodžių ir keikimosi ypatumų analizei, bet ir galimoms jų sąsajoms su psichikos sutrikimais, gyvenimo kokybe ir gal net naujomis galimybėmis juos panaudoti tam tikrų terapijų metu.

Literatūra

1. Justman S. Fool's Paradise: The Unreal World of Pop Psychology. Ivan R. Dee, 2005.
2. Leary MR. The Curse of the Self: Self-Awareness, Egotism, and the Quality of Human Life. Oxford University Press, USA; 1 edition, 2007.
3. De La Pena M. Infinity Ring Book 4: Curse of the Ancients. Scholastic Inc., 2013.
4. Manfredi VM. The Ancient Curse. Pan Macmillan; Unabridged edition, 2013.
5. Rabelais F, Urquhart T, Motteux PA. Gargantua and Pantagruel. Simon & Brown, 2013.
6. Hill WF, Ottchen CJ. Shakespeare's Insults: Educating Your Wit. Three Rivers Press; 1 edition, 1995.
7. Kent P. Know Your Bible: All 66 Books Explained. Barbour Publishing, Inc., 2008.
8. Akhmetova TV. Russkii mat : tolkovyi slovar' (Russian Curse Words : An Explanatory Dictionary) (Ustami naroda) (Russian Edition). "Kolokol-press"; 2. izd., dop. i rasshirenoe edition, 2000.
9. Dodson S, Vanderplank R. Uglier Than a Monkey's Armpit: Untranslatable Insults, Put-Downs, and Curses from Around the World. Perigee Trade; 1 edition, 2009.
10. Kunitskaya-Peterson C. International Dictionary of Obscenities: A Guide to Dirty Words and Indecent Expressions in Spanish, Italian, French, German and Russian. Berkeley Slavic Specialties, 1981.
11. Rawson H. Wicked Words A Treasury of Curses, Insults, Put-Downs, and Other Formerly Unprintable Terms from Anglo-Saxon Times to the Present, 2009.
12. Leonavičius R. Socialinis psichopatologijos veidas: hipotezės ir paradoksai. Monografija. LSMU Leidybos namai. Kaunas, 2013.
13. Backlund S. You're Crazy If You Don't Talk To Yourself. Steve Backlund, 2012.
14. Temple H. Talk Dirty Like Shakespeare. Girls House Books; Revision 10, First edition, 2012.
15. Vincenti H. The Othello Syndrome. Amazon Digital Services, Inc., 2012.
16. Otradniy V. Russian Swear Words: A Systematic Guide to Fluent Russian Swearing (Russian Edition). Create Space Independent Publishing Platform, 2010.

SWEARING USAGE PREVALENCE PECULIARITIES AMONG STUDENTS

R. Leonavičius

Key words: investive, damn, swearing, curse, swear, quality of life.

Summary

Everybody is aware of the human tendency to use swear words,

yet it has been a taboo subject of scientific research for many years. It is difficult to find any thorough research or description of profanity in literature, but it can be claimed that this "unethical" kind of folklore exists in all nations. By studying the patterns of swearing, a nation's historical and geopolitical cataclysms could be restored, and the influence of other nations on language, thinking, and culture traced. Even children start to swear at a very young age, as well as people of different intellects and varying professions. A significant cultural influence on swearing forms and content can be observed. We wanted to analyse the profanity peculiarities of young students and their approach towards the use of swear words.

Hypothesis of the research: swear words, although being an unethical form of emotional expression, are an integral part of life.

Objective of the research – to estimate the sociodemographic patterns of swearing prevalence among students and to determine their correlation with quality of life and a nation's attitude towards swearing.

Goals of the research:

1. To estimate sociodemographic characteristics of the prevalence of swearing among students and its correlation with sociodemographic factors;
2. To analyse correlations between swearing and quality of life;
3. To determine student approaches towards the nation's swearing peculiarities.

The research employed an anonymous survey and original questions to identify qualitative and quantitative characteristics of swearing. The research involved 1.163 students (aged 18 - 36), of which the mean age was 24.3 years (SD – 4.83), 95 percent CI 19.47 – 27.73 years; male and female groups by age were homogenous.

The research revealed that respondents who tend to swear frequently are more likely to indicate that profanity is an integral part of life, that Lithuanians in general like swearing, and tend to swear in Russian.

Findings of the research:

1. The research identified that more than two thirds of students indicated that they swear frequently. It significantly correlated with older, single, working male respondents.
2. The research established no relationship between swearing and any improvement in quality of life.
3. Respondents who tend to swear frequently are more likely to indicate that Lithuanians in general like swearing; swear words are considered an integral part of life, and Lithuanians tend to swear in Russian.

Correspondence to: Rytis.leo@gmail.com

Gauta 2013-12-03